

Άσυλο και μετανάστευση στα μέσα ενημέρωσης

Στόχοι:

- Να κατανοήσουν οι μαθητές την εικόνα της Ευρώπης από την πλευρά των μεταναστών και προσφύγων (ενσυναίσθηση)
- Να εξασκήσουν την κριτική τους σκέψη σε σχέση με αυτά που βλέπουν, ακούν και διαβάζουν στα ΜΜΕ για τους πρόσφυγες και τους μετανάστες
- Να κατανοήσουν το ρόλο που μπορεί να παίζουν τα ΜΜΕ στην κατασκευή λανθασμένων εικόνων

Διάρκεια: 2 ώρες

Προτεινόμενες τάξεις: Όλες οι τάξεις Γυμνασίου και Λυκείου (με ενδεχόμενες προσαρμογές)

Τι χρειαζόμαστε: Απόσπασμα ειδήσεων από ΜΜΕ δικής σας επιλογής (βίντεο), εικόνες από εφημερίδες και το διαδίκτυο ή από το υλικό του «Δεν είναι μόνο αριθμοί», αποσπάσματα από τον οδηγό «ΜΜΕ και τα δικαιώματα των παιδιών» και κυρίως τις ενότητες: «παιδιά και διακρίσεις», «παιδιά και ένοπλες συγκρούσεις» και «η ταυτότητα των παιδιών».

Πηγές: Δεν είναι μόνο αριθμοί. Εκπαιδευτικό υλικό για τη μετανάστευση και το άσυλο στην Ευρώπη, Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης και Ύπατη Αρμοστέα του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, & Τα ΜΜΕ και τα δικαιώματα των παιδιών – Οδηγός για δημοσιογράφους, UNICEF (προσαρμογή)

Θέματα: Μετανάστευση, προσφυγιά, δικαιώματα προσφύγων, ΜΜΕ

Περιγραφή:

1. Αρχίζουμε τη συζήτηση με την τάξη, θέτοντας τις εξής ερωτήσεις:

- Πώς παρουσιάζεται η Ευρώπη και πώς συγκρίνεται με τον υπόλοιπο κόσμο; Σκεφτείτε τα μέσα ενημέρωσης, τον τουρισμό, την τηλεόραση και τη διαφήμιση.
- Οι μετανάστες βλέπουν την Ευρώπη σαν ένα “El Dorado”⁴⁰ ή πιστεύουν ότι είναι η «Ευρώπη-φρούριο»⁴¹; Τι σημαίνουν αυτοί οι όροι;
- Τι ελκύει τους μετανάστες και τους πρόσφυγες στην Ευρώπη; Εξηγούμε στους μαθητές τη διαφορά μεταξύ «μετανάστη» και «πρόσφυγα» αν χρειάζεται.

(Εάν ο χρόνος το επιτρέπει, μπορούμε να ενθαρρύνουμε τους μαθητές να κάνουν μια έρευνα πάνω στα θέματα αυτά).

40. “El dorado”: Ισπανική φράση που σημαίνει «αυτό που είναι χρυσό». Ο όρος προέρχεται από την ινδιάνικη μυθολογία της Ν. Αμερικής, η οποία έκανε λόγο για μια μυθική πόλη από χρυσό. Οι Ισπανοί άποικοι χρησιμοποίησαν πρώτοι τον όρο, όταν προσπάθησαν να βρουν τη μυθική πόλη και τα φανταστικά της πλούτη. Σήμερα ο όρος χρησιμοποιείται συχνά για να περιγράψει ένα μυθικό μέρος, όπου η τύχη και τα πλούτη είναι σε αθροία.

41. Η «Ευρώπη-φρούριο» είναι ένας όρος που αναφέρεται στον αυξημένο έλεγχο των ευρωπαϊκών συνόρων, σε μια προσπάθεια να μειωθεί η ροή της μετανάστευσης προς την Ευρώπη.

2. Ζητάμε από τους μαθητές να σκεφτούν τους λόγους που ωθούν τους μετανάστες και τους πρόσφυγες να εγκαταλείψουν τη χώρα τους (παράγοντες παρώθησης) και τους λόγους για τους οποίους τους ελκύει η Ευρώπη (παράγοντες προσέλκυσης).
3. Προβάλλουμε στην τάξη το σύντομο βίντεο (διάρκειας δύο λεπτών) που περιλαμβάνεται στο DVD του υλικού «Δεν είναι μόνο αριθμοί». Το βίντεο παρουσιάζει μια σειρά εικόνων (χωρίς σχόλια) με μετανάστες και πρόσφυγες που φτάνουν εξαντλημένοι με μια μικρή βάρκα στην ακτή του νησιού Λαμπεντούζα, ένα από τα νοτιότερα σύνορα της Ευρώπης.

Χωρίζουμε τους μαθητές σε τετράδες, όπου δύο μαθητές θα παίξουν ρόλους μεταναστών/πρόσφυγων – έναν ενήλικα και έναν ανήλικο - και οι άλλοι δύο ρόλους δημοσιογράφων. Οι δεύτεροι θα πρέπει να πάρουν μια συνέντευξη από τους πρώτους για τους λόγους που έφτασαν μέχρι εδώ. Μοιράζουμε σε κάθε ομάδα διαφορετικές οδηγίες: στους μετανάστες/πρόσφυγες δίνουμε κάποιους από τους παρακάτω παράγοντες προσέλκυσης και, αν επιθυμούμε, κάποια στοιχεία για τη χώρα προέλευσης ή την οικογενειακή τους κατάσταση.

- Δημοκρατία
- Υψηλό βιοτικό επίπεδο, ασφάλεια, υγειονομική περίθαλψη
- Ίσα δικαιώματα
- Εκπαίδευση
- Ειρήνη
- Ανθρώπινα δικαιώματα
- Γάμος
- Σπουδές

Όσον αφορά τους δημοσιογράφους, δίνουμε στον έναν ένα απόσπασμα από τον οδηγό της UNICEF για τα ΜΜΕ και τα δικαιώματα των παιδιών, ενώ στον άλλον την οδηγία ότι είναι ένας αρχάριος δημοσιογράφος και αυτό είναι το πρώτο του ρεπορτάζ. Αφήνουμε τις ομάδες λίγη ώρα να αυτοσχεδιάσουν τις σκηνές τους. Θα πρέπει να αποφασίσουν πού επιλέγουν να πάρουν τη συνέντευξη, τι μέρα/ώρα είναι κ.λπ.

4. Οι ομάδες παρουσιάζουν τις σκηνές τους στην ολομέλεια.
5. Η ολομέλεια συζητά για τα διαφορετικά στυλ συνέντευξης, χωρίς όμως να αναλύσει ιδιαίτερα τις προσεγγίσεις τους. Στη συνέχεια ανακοινώνονται σε όλους οι οδηγίες που δόθηκαν στους δημοσιογράφους.
6. Οι μαθητές επιλέγουν έναν οποιονδήποτε ρόλο από αυτούς που παρακολούθησαν (μετανάστη/πρόσφυγα, δημοσιογράφου) ανεξάρτητα εάν έπαιξαν ή όχι οι ίδιοι το ρόλο. Κάθε μαθητής ανάλογα με το ρόλο του βρίσκει ένα σημείο στο χώρο, ώστε να μπορέσει να δουλέψει ανεπίσημα. Όσοι επέλεξαν το ρόλο μετανάστη/πρόσφυγα, γράφουν μία φανταστική καταχώρηση σε ένα ημερολόγιο (εάν είχαν στη διάθεσή τους) σχετικά με την εμπειρία της

συνέντευξης. Όσοι επέλεξαν το ρόλο του δημοσιογράφου, αναλαμβάνουν να γράψουν ένα σύντομο δημοσιογραφικό σχόλιο για το συμβάν και τη συνέντευξη, για την εφημερίδα ή το κανάλι τους⁴² (τεχνική «γραφή σε ρόλο»).

Προσοχή: Στο κείμενο των μαθητών πρέπει να διαφαίνεται εάν επέλεξαν το ρόλο ενός δημοσιογράφου που έλαβε υπόψη του τη δεοντολογία ή όχι.

Μπορούμε να τους αναθέσουμε και κάποιο δημοσιογραφικό στυλ γραφής, όπως:

- Ένας δημοσιογράφος που είναι σοκαρισμένος από την απανθρωπιά της κατάστασης.
- Ένας δημοσιογράφος που είναι εχθρικός με τους ανθρώπους που προέρχονται από το εξωτερικό.
- Ένας δημοσιογράφος που σχολιάζει τα γεγονότα, προσπαθώντας να μείνει αμερόληπτος και να παρουσιάσει τη συνολική εικόνα.

7. Οι μαθητές διαβάζουν τα κείμενα (είναι σημαντικό να διαβαστούν όλα). Κατά τη διάρκεια της ανάγνωσης μπορούμε να προβάλλουμε και το βίντεο στο βάθος.

Ανασκόπηση και αξιολόγηση

Συζητάμε με ολόκληρη την τάξη σχετικά με την όλη διαδικασία:

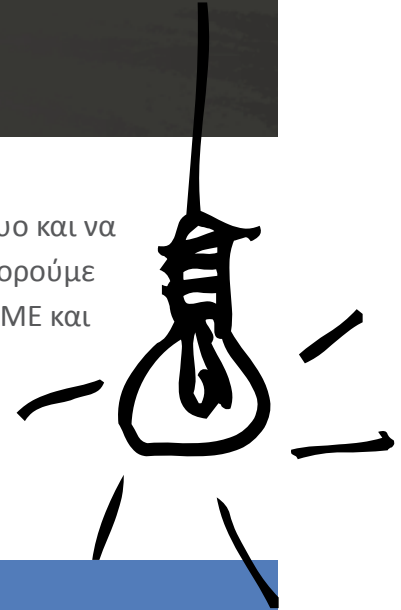
- Πώς ήταν να παίζεις ένα ρόλο με συγκεκριμένη οπτική ματιά στα πράγματα;
- Πώς ήταν να έρχεσαι αντιμέτωπος με μια διαφορετική ματιά από τη δική σου, στο πλαίσιο του αυτοσχεδιασμού;
- Πώς επηρεάστηκαν τα κείμενα που έγραψαν όλοι από τη σκηνή που έπαιξαν;
- Πόσο διαφορετικές προσεγγίσεις είχαν οι ομάδες, αν και ξεκίνησαν από τις ίδιες εικόνες; Γιατί;
- Ήταν οι προσεγγίσεις/αντιδράσεις που είδαμε ρεαλιστικές; Έχουμε δει παρόμοιες να παρουσιάζονται από τα ΜΜΕ;
- Είναι η παρουσίαση παρόμοιων θεμάτων από τα ΜΜΕ πάντα αμερόληπτη και αντικειμενική; Αν όχι, από ποιους παράγοντες επηρεάζεται;
- Πόσο επηρέασε τον τρόπο γραφής των δημοσιογράφων ο κώδικας δεοντολογίας που δόθηκε;

Ρωτάμε τους μαθητές, εάν έχουν ακούσει για τους παράγοντες προσέλευσης που αναφέρθηκαν πιο πάνω και χρησιμοποιήθηκαν στην άσκηση. Αν ναι, από πού; Το διάβασαν από κάπου; Έχουν προσωπική εμπειρία; Το γνωρίζουν έμμεσα από κάποιον που γνώρισαν;

42. Για τη συγγραφή των δημοσιογραφικών κειμένων μπορούμε να αξιοποιήσουμε πληροφορίες και στοιχεία για τους μετανάστες και τους πρόσφυγες που παρατίθενται στο υλικό «Δεν είναι μόνο αριθμοί» αλλά και στην ιστοσελίδα της *Υπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες*.

Ιδέες για τη συνέχεια

Μπορούμε να ζητήσουμε από τους μαθητές (ατομικά ή σε μικρές ομάδες) να εντοπίσουν ένα άρθρο εφημερίδας, μια είδηση στην τηλεόραση ή το διαδίκτυο και να αναλύσουν τον τρόπο παρουσίασης και τη γλώσσα που χρησιμοποιείται. Μπορούμε επίσης να τους ζητήσουμε να εντοπίσουν την είδηση αυτή σε διαφορετικά ΜΜΕ και να συγκρίνουν τον τρόπο παρουσίασης σε καθένα από αυτά.

Προτάσεις για δράση

Μπορούμε να προσκαλέσουμε στην τάξη μας κάποιον εκπρόσωπο μεταναστευτικής ή προσφυγικής κοινότητας ή φορέα που ασχολείται με θέματα μεταναστών και προσφύγων και να κουβεντιάσουμε μαζί τους ή να συμμετάσχουμε σε κάποια εκπαιδευτική δραστηριότητα που διοργανώνουν.

Ευρήματα, συμπεράσματα, πληροφορίες και ερωτήματα στα οποία θα καταλήξουμε, μπορούν να παρουσιαστούν στη σχολική μας κοινότητα (με τη μορφή παρουσίασης, προβολής, προσομοίωσης συνέντευξης, όπου οι ακροατές θα μπουν στο ρόλο δημοσιογράφων και οι συμμετέχοντες από την τάξη μας θα είναι σε ρόλο μεταναστών/προσφύγων, ή ακόμα με τη μορφή σύντομου δρώμενου, βασισμένου στις δραστηριότητες που κάναμε).

Εναλλακτικές προσεγγίσεις

Είναι σημαντικό να σημειώσουμε εδώ πως πολλοί αξιόλογοι φορείς έχουν σχεδιάσει και προτείνει δραστηριότητες προσομοίωσης, παιχνίδια ρόλων ή σειρές αυτοσχεδιασμών, αναφορικά με το πέρασμα από τη χώρα καταγωγής στη χώρα υποδοχής. Τα σχέδια αυτά ποικίλουν ως προς το βαθμό αξιοποίησης βιωματικών εργαλείων, αλλά είναι εξίσου αποτελεσματικά. Στο παράρτημα του εγχειριδίου αναφέρονται επιγραμματικά κάποιοι από τους φορείς αυτούς.